

-PROJEKT-

**LOKALNY PLAN ROZWOJU
USŁUG SPOŁECZNYCH I
DEINSTYTUCJONALIZACJI
DLA MIASTA
SKARŻYSKO-KAMIENNA
na lata 2026-2030**

Skarżysko-Kamienna 2026

Słowniczek:

1. **CUS** – Centrum Usług Społecznych w Skarżysku-Kamiennej.
2. **NGO** – Organizacja pozarządowa m.in.: fundacje, stowarzyszenia, związki stowarzyszeń, organizacje pożytku publicznego, inne podmioty non-profit.
3. **PCPR** – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
4. **LPDI** - Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych, dokument strategiczny opracowywany na poziomie gminy lub powiatu, którego celem jest wyznaczenie kierunków rozwoju usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym, w miejsce opieki instytucjonalnej.
5. **PES** – Podmiot prowadzący działalność gospodarczą lub społeczną, którego głównym celem jest realizacja celów społecznych, a nie osiąganie zysku m.in.: spółdzielnia socjalna, warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej, centrum integracji społecznej i klub integracji społecznej, spółdzielnia pracy, w tym spółdzielnia inwalidów i spółdzielnia niewidomych oraz spółdzielnia produkcji rolnej, organizacja pozarządowa, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r. poz. 1338 z późn. zm.), z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych (w tym: fundacje i stowarzyszenia), podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r. poz. 1338 z późn. zm.).
6. **Plan** – Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Miasta Skarżysko-Kamienna na lata 2026-2030.

SPIS TREŚCI

I. Wprowadzenie	3
II. Sposób opracowania Planu	4
III. Cele i założenia dotyczące tworzenia i systemu realizacji Planu	4
IV. Obszary	7
Obszar 1. Wsparcie rodziny i pieczy zastępczej	7
Obszar 2. Osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, chorobę i niepełnosprawność	9
Obszar 3. Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	10
Obszar 4. Osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym	12
Obszar 5. Aktywna integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	13
V. Analiza SWOT	15
VI. Cele strategiczne i operacyjne	16
VII. Wskaźniki monitorowania Planu	16
VIII. Plan finansowania	18
IX. Zasady wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji planu	19
X. Konsultacje społeczne i przyjęcie Planu	20

I. Wprowadzenie

Deinstytucjonalizacja usług społecznych jest długofalowym kierunkiem rozwoju polityki społecznej, którego istotą jest zwiększanie dostępności usług świadczonych możliwie blisko miejsca zamieszkania, w środowisku lokalnym, z poszanowaniem podmiotowości, samodzielności i indywidualnych potrzeb osób korzystających ze wsparcia.

Proces ten odpowiada na wyzwania związane m.in. ze starzeniem się mieszkańców, depopulacją, zmianami modelu rodziny, wzrostem potrzeb opiekuńczych, problemami zdrowia psychicznego, wykluczeniem mieszkaniowym oraz potrzebą wzmacniania rodzin i lokalnych wspólnot. Rozwój usług społecznych powinien obejmować zarówno działania profilaktyczne i wczesną interwencję, jak i specjalistyczne wsparcie osób i rodzin o złożonych potrzebach.

Kierunki działań przyjęte w niniejszym Planie pozostają spójne ze „Strategią Rozwoju Usług Społecznych – polityką publiczną do roku 2030, z perspektywą do 2035 r.” oraz z Regionalnym Planem Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2026–2028, przyjętym Uchwałą Nr 3447/25 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 30 grudnia 2025 r.

W Gminie Skarżysko-Kamienna proces rozwoju usług społecznych został istotnie wzmocniony przez przekształcenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Centrum Usług Społecznych z dniem 1 lipca 2025 r. oraz realizację projektu FESW.09.04-IZ.00-0072/24 pn.: „Centrum Usług Społecznych w Skarżysku-Kamiennej”. Doświadczenia związane z funkcjonowaniem CUS, Planem Wdrażania CUS, Planem Organizowania Społeczności Lokalnej oraz diagnozą potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej stanowią ważną podstawę niniejszego Planu.

Deinstytucjonalizacja nie oznacza automatycznego likwidowania form stacjonarnych i całodobowych. Wsparcie całodobowe może pozostawać potrzebnym elementem systemu dla osób, których bezpieczeństwa nie można zapewnić w inny sposób. Kierunkiem Planu jest jednak rozwijanie pierwszeństwa usług środowiskowych, domowych, dziennych, asystenckich, rodzinnych i mieszkaniowych wszędzie tam, gdzie odpowiadają one potrzebom osoby i pozwalają jej funkcjonować w społeczności lokalnej.

Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Miasta Skarżysko-Kamienna na lata 2026–2030 porządkuje kierunki rozwoju lokalnego systemu usług, wskazuje obszary priorytetowe, cele, planowane działania, wskaźniki monitorowania oraz potencjalne źródła finansowania.

II. Sposób opracowania Planu

Zarządzeniem Nr 372/2026 Prezydenta Miasta Skarżyska-Kamiennej z dnia 26 sierpnia 2026 r. powołano Zespół ds. opracowania Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji w Gminie Skarżysko-Kamienna na lata 2026–2030.

Zespół ma charakter opiniodawczo-doradczy i pomocniczy wobec Prezydenta Miasta Skarżyska-Kamiennej. W jego skład weszli przedstawiciele administracji samorządowej, Centrum Usług Społecznych, Rady Miasta, podmiotów reintegracji społecznej i środowiskowych form wsparcia, oświaty, kultury oraz organizacji pozarządowych. Tak zróżnicowany skład Zespołu umożliwia uwzględnienie w pracach nad Planem doświadczeń instytucji i podmiotów działających w różnych obszarach lokalnej polityki społecznej. Obsługę administracyjno-techniczną prac Zespołu zapewnia Centrum Usług Społecznych w Skarżysku-Kamiennej.

Rolą Zespołu jest wspólne wypracowanie kierunków rozwoju usług społecznych w mieście Skarżysko-Kamienna. Do jego zadań należy w szczególności analiza potrzeb mieszkańców w zakresie usług społecznych, analiza istniejących zasobów i infrastruktury, identyfikowanie barier i potrzeb związanych z procesem deinstytucjonalizacji, a także opiniowanie kierunków rozwoju usług świadczonych w społeczności lokalnej oraz celów, działań, wskaźników i źródeł finansowania Planu.

Prace nad Planem prowadzone są z wykorzystaniem dostępnych danych statystycznych i administracyjnych, w szczególności Banku Danych Lokalnych GUS, Oceny Zasobów Pomocy Społecznej, sprawozdawczości resortowej, dokumentów strategicznych i programowych Gminy, diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych, danych Centrum Usług Społecznych oraz doświadczeń wynikających z realizacji usług i projektów społecznych na terenie Gminy Skarżysko-Kamienna.

Przy określaniu kierunków rozwoju usług uwzględniane są również doświadczenia podmiotów realizujących usługi społeczne, wiedza praktyczna członków Zespołu oraz potrzeby i bariery identyfikowane w toku bieżącej pracy z mieszkańcami.

III. Cele i założenia dotyczące tworzenia i systemu realizacji planu

Opracowanie i przyjęcie Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji jest działaniem planistycznym rekomendowanym w krajowej i regionalnej polityce społecznej. Plan stanowi narzędzie porządkujące rozwój usług społecznych oraz ich stopniowe przesuwanie w kierunku wsparcia świadczonego w społeczności lokalnej.

Posiadanie przyjętego planu może stanowić kryterium premiujące w wybranych naborach o dofinansowanie projektów. Nie jest to jednak zasada automatycznie obowiązująca we wszystkich konkursach – każdorazowo decydują kryteria danego naboru.

Plan obejmuje lata 2026–2030. Horyzont czasowy wynika z Zarządzenia Nr 372/2026 powołującego Zespół do opracowania Planu na ten okres oraz odpowiada potrzebie średniookresowego planowania zmian w lokalnym systemie usług.

Cele planu obejmują w szczególności:

- wyznaczenie kierunków rozwoju usług społecznych w mieście Skarżysko-Kamienna, z uwzględnieniem profilaktyki, wczesnej interwencji i wsparcia specjalistycznego;
- identyfikację potrzeb mieszkańców oraz luk w dostępności usług;
- rozwój usług świadczonych w miejscu zamieszkania i w społeczności lokalnej;
- wzmacnianie koordynacji międzysektorowej i współpracy Gminy, Centrum Usług Społecznych, Powiatu Skarżyskiego, podmiotów ochrony zdrowia, edukacji, NGO i podmiotów ekonomii społecznej;
- określenie planowanych działań, wskaźników, sposobu monitorowania oraz potencjalnych źródeł finansowania;
- zwiększanie udziału mieszkańców i lokalnych partnerów w projektowaniu i współtworzeniu usług.

Dokumenty stanowiące punkt odniesienia

Przy opracowaniu Planu uwzględnia się w szczególności następujące dokumenty i programy:

Dokumenty krajowe i europejskie:

- Ogólnoeuropejskie Wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności;
- Strategia Rozwoju Usług Społecznych – polityka publiczna do roku 2030, z perspektywą do 2035 r.;
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej;
- program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027.

Dokumenty regionalne:

- Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2026–2028;
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego 2021–2030;
- program Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027;
- Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej do roku 2035;
- Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Świętokrzyskim do 2030 roku;
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2023–2028;
- Regionalny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Świętokrzyskiego do 2030 r.;
- aktualne wojewódzkie programy sektorowe dotyczące osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, zdrowia psychicznego, rodziny i pieczy zastępczej.

Dokumenty lokalne i operacyjne:

- Strategia Rozwoju Miasta Skarżyska-Kamiennej na lata 2020–2030 – do czasu przyjęcia nowej strategii rozwoju miasta;
- Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Skarżyska-Kamiennej na lata 2022–2027;
- Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Skarżysko-Kamienna na lata 2026–2028, przyjęty Uchwałą Nr XXVIII/297/2026 Rady Miasta z dnia 5 marca 2026 r.;
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024–2028;
- Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Skarżysko-Kamienna na lata 2026–2030;
- Program współpracy Miasta Skarżyska-Kamiennej z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy – aktualizowany corocznie;
- Diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej Skarżyska-Kamiennej w zakresie usług społecznych;

- Plan Wdrażania CUS Plan oraz Plan Organizowania Społeczności Lokalnej;
- projekt FESW.09.04-IZ.00-0072/24 pn.: „Centrum Usług Społecznych w Skarżysku-Kamiennej”.

IV. Obszary

Układ obszarów został dostosowany do Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2026–2028. Przyjmuje się pięć obszarów interwencji w ramach ww. planu:

- OBSZAR I. Wsparcie rodziny i pieczy zastępczej;
- OBSZAR II. Osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, chorobę i niepełnosprawność;
- OBSZAR III. Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego;
- OBSZAR IV. Osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym;
- OBSZAR V. Aktywna integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

1. OBSZAR I. Wsparcie rodziny i pieczy zastępczej

1.1. Kluczowe wnioski z diagnozy i zasoby lokalne

W części rodzin korzystających ze wsparcia kumulują się trudności ekonomiczne, opiekuńczo-wychowawcze, zdrowotne, mieszkaniowe lub związane z przemocą domową. Długotrwałe korzystanie z pomocy oraz dziedziczenie problemów społecznych wskazują na potrzebę wczesnej, kompleksowej i środowiskowej pracy z rodziną.

Centrum Usług Społecznych realizuje asystenturę rodziny, pracę socjalną i wsparcie specjalistyczne. W ramach projektu pn.: „Centrum Usług Społecznych w Skarżysku-Kamiennej” rozwijane są usługi dla dzieci i rodzin, w tym m.in. półkolonie profilaktyczno-edukacyjne, terapia sensoryczna, trening umiejętności społecznych, biofeedback, terapia pedagogiczna i trening ręki. Dostępne jest również wsparcie psychologiczne oraz działania Organizatorów Społeczności Lokalnej.

1.2. Luki i wyzwania

- ograniczona dostępność części specjalistów, w szczególności psychologów i terapeutów rodzinnych;
- potrzeba rozwoju poradnictwa i wczesnej interwencji zanim problemy rodziny ulegną eskalacji;

- potrzeba rozwijania środowiskowych i dziennych form wsparcia dzieci i młodzieży;
- potrzeba wzmacniania kompetencji rodzicielskich i działań profilaktycznych;
- konieczność stałej współpracy Gminy i Centrum Usług Społecznych z Powiatem Skarżyskim oraz PCPR w zakresie pieczy zastępczej i pracy z rodziną biologiczną.

1.3. Cel i kierunki działań

Cel: wzmocnienie systemu wsparcia rodziny, rozwój działań profilaktycznych i środowiskowych oraz ograniczanie ryzyka umieszczania dzieci poza rodziną biologiczną, przy jednoczesnej współpracy z systemem pieczy zastępczej.

- utrzymanie i rozwój asystentury rodziny oraz pracy socjalnej z rodziną;
- rozwój poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, terapeutycznego i prawnego;
- rozwój specjalistycznych usług dla dzieci i młodzieży, w tym dzieci z niepełnosprawnościami;
- rozwój dziennych i środowiskowych form wsparcia dzieci i młodzieży;
- rozwój profilaktyki przemocy domowej i wsparcia osób oraz rodzin w kryzysie;
- współpraca z Powiatem Skarżyskim i PCPR w zakresie pieczy zastępczej, powrotu dzieci do rodzin biologicznych i wsparcia usamodzielnianych wychowanków – w granicach kompetencji Gminy;
- włączanie NGO i podmiotów ekonomii społecznej w realizację usług na rzecz rodzin.

1.4. Proponowane wskaźniki.

- liczba rodzin objętych asystenturą rodziny;
- liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego;
- liczba dzieci i młodzieży objętych usługami środowiskowymi, profilaktycznymi lub terapeutycznymi;
- liczba działań międzyinstytucjonalnych realizowanych wspólnie z Powiatem/PCPR i innymi partnerami;
- liczba działań profilaktycznych i edukacyjnych dotyczących wsparcia rodziny i przeciwdziałania przemocy.

2. OBSZAR II. Osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, chorobę i niepełnosprawność.

2.1. Kluczowe wnioski z diagnozy i zasoby lokalne.

Skarżysko-Kamienna doświadcza depopulacji i starzenia się mieszkańców. Wzrost udziału osób starszych, częstsze samotne gospodarowanie oraz występowanie długotrwałej choroby i niepełnosprawności zwiększają zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, asystenckie, rehabilitacyjne, transportowe i inne formy wsparcia w miejscu zamieszkania.

Na terenie Gminy funkcjonują usługi opiekuńcze i usługi sąsiedzkie, a także programy asystenckie i opieka wytnieniowa. Centrum Usług Społecznych rozwija również usługi uzupełniające codzienne funkcjonowanie, m.in. transport indywidualny, drobne naprawy, gruntowne sprzątanie oraz wybrane usługi rehabilitacyjne i zdrowotne. Funkcjonują także dzienne i środowiskowe formy wsparcia dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.

2.2. Luki i wyzwania.

- niewystarczająca stabilność części usług finansowanych projektowo lub z programów okresowych;
- rosnące zapotrzebowanie na usługi świadczone w miejscu zamieszkania;
- ograniczona liczba kadr opiekuńczych i specjalistycznych;
- niewystarczająco rozwinięta oferta mieszkań treningowych i wspomaganych;
- potrzeba dalszego rozwoju dziennych form wsparcia i koordynacji usług społecznych oraz zdrowotnych;
- potrzeba wsparcia opiekunów faktycznych, w tym przez opiekę wytnieniową, poradnictwo i szkolenia.

2.3. Cel i kierunki działań

Cel: rozwój skutecznego i trwałego lokalnego systemu wsparcia, który umożliwia osobom starszym, chorym i z niepełnosprawnościami możliwie długie, bezpieczne i samodzielne funkcjonowanie w środowisku zamieszkania.

- zwiększanie dostępności usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych i usług sąsiedzkich;

- rozwój usług asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością oraz opieki wytchnieniowej – zależnie od dostępnych programów i źródeł finansowania;
- rozwój usług transportowych, porządkowych, drobnych napraw, dostarczania posiłków, teleopieki i innych usług wspierających funkcjonowanie w domu;
- rozwój dziennych form wsparcia, aktywizacji i integracji osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami;
- rozwój mieszkań treningowych i wspomaganych w miarę potrzeb i możliwości lokalowych oraz finansowych Gminy i partnerów;
- koordynacja usług społecznych z usługami zdrowotnymi, w tym rehabilitacją i opieką długoterminową;
- wsparcie opiekunów faktycznych oraz wzmacnianie ich kompetencji.

2.4. Proponowane wskaźniki.

- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania;
- liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi;
- liczba osób korzystających z usług sąsiedzkich, asystenckich i opieki wytchnieniowej;
- liczba osób korzystających z usług transportowych i innych usług wspierających codzienne funkcjonowanie;
- liczba miejsc w dziennych formach wsparcia;
- liczba mieszkań treningowych i wspomaganych / liczba osób korzystających z tych form wsparcia.

3. OBSZAR III. Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego.

3.1. Kluczowe wnioski z diagnozy i zasoby lokalne.

Problemy zdrowia psychicznego występują w różnych grupach wieku i mogą współwystępować z bezrobociem, ubóstwem, uzależnieniami, przemocą, samotnością lub długotrwałą chorobą. Wymagają one współpracy systemu pomocy społecznej, ochrony zdrowia, edukacji, rynku pracy i organizacji społecznych.

Na terenie Skarżyska-Kamiennej funkcjonują środowiskowe formy wsparcia, w tym środowiskowe domy samopomocy, warsztaty terapii zajęciowej, specjalistyczne usługi opiekuńcze, wsparcie

psychologiczne i terapeutyczne oraz działania reintegracyjne prowadzone m.in. przez Centrum Integracji Społecznej. Zasoby te stanowią podstawę dalszego rozwoju modelu środowiskowego.

3.2. Luki i wyzwania.

- ograniczona dostępność części świadczeń psychiatrycznych i psychoterapeutycznych, w tym dla dzieci i młodzieży;
- niewystarczająca liczba grup samopomocowych i programów aktywizacji społecznej oraz zawodowej;
- niewystarczająca oferta mieszkań treningowych i wspomaganych dla osób po kryzysach psychicznych;
- potrzeba lepszej koordynacji pomiędzy usługami społecznymi, zdrowotnymi, edukacyjnymi i rynku pracy;
- potrzeba rozwijania wsparcia kryzysowego i działań przeciwdziałających stygmatyzacji.

3.3. Cel i kierunki działań.

Cel: rozwój skoordynowanego, środowiskowego systemu wsparcia osób doświadczających kryzysu psychicznego oraz ich rodzin i opiekunów.

- rozwój specjalistycznych usług świadczonych w miejscu zamieszkania i w środowisku lokalnym;
- wzmacnianie dziennych, samopomocowych i integracyjnych form wsparcia;
- rozwój poradnictwa psychologicznego, wsparcia kryzysowego i działań mobilnych w miarę możliwości lokalnych;
- koordynacja współpracy CUS z podmiotami ochrony zdrowia, edukacji, rynku pracy, Powiatem i NGO;
- rozwój działań aktywizujących społecznie i zawodowo osoby po kryzysach psychicznych;
- działania edukacyjne i integracyjne przeciwdziałające stygmatyzacji.

3.4. Proponowane wskaźniki.

- liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- liczba osób korzystających ze wsparcia psychologicznego i kryzysowego;

- liczba dziennych i samopomocowych form wsparcia;
- liczba działań edukacyjnych i integracyjnych dotyczących zdrowia psychicznego;
- liczba działań/porozumień międzyinstytucjonalnych w zakresie koordynacji wsparcia.

4. OBSZAR IV. Osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym.

4.1. Kluczowe wnioski z diagnozy i zasoby lokalne.

Kryzys bezdomności w Skarżysku-Kamiennej obejmuje zarówno osoby pozostające bez miejsca zamieszkania, jak i osoby zagrożone utratą mieszkania z powodu zadłużenia, eksmisji, konfliktów rodzinnych lub innych kryzysów. Szczęólnego znaczenia nabiera profilaktyka bezdomności i możliwie wczesna interwencja.

Gmina zapewnia osobom w kryzysie bezdomności pomoc w formie tymczasowego schronienia, realizowaną poprzez kierowanie osób do schronisk dla osób bezdomnych, w tym schronisk świadczących usługi opiekuńcze. CUS podejmuje również działania interwencyjne i osłonowe w okresach niskich temperatur. Istotnym kierunkiem dalszego rozwoju systemu wsparcia jest wzmacnianie współpracy z podmiotami odpowiedzialnymi za zasób mieszkaniowy, organizacjami pozarządowymi oraz innymi służbami i instytucjami działającymi na rzecz osób zagrożonych bezdomnością i znajdujących się w kryzysie bezdomności.

4.2. Luki i wyzwania.

- brak lub niewystarczająca liczba mieszkań treningowych i wspomaganych;
- niewystarczająco rozwinięta profilaktyka utraty mieszkania, w tym poradnictwo prawne i mediacje zadłużeniowe;
- potrzeba rozwijania pracy środowiskowej i outreach/streetworkingu;
- ograniczone lokalne zasoby interwencyjnego schronienia i ogrzewalni;
- potrzeba ścisłej współpracy pomocy społecznej, zarządców zasobu mieszkaniowego, NGO, ochrony zdrowia i służb porządkowych.

4.3. Cel i kierunki działań

Cel: ograniczanie skali bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego poprzez rozwój działań profilaktycznych, środowiskowych, mieszkaniowych i reintegracyjnych.

- rozwój poradnictwa prawnego, socjalnego i mediacji dotyczących zadłużeń oraz zagrożenia utratą mieszkania;
- wczesne identyfikowanie osób i rodzin zagrożonych eksmisją oraz koordynowanie wsparcia;
- rozwój pracy środowiskowej, streetworkingu i innych form docierania do osób pozostających poza systemem;
- rozwój mieszkań treningowych, wspomaganych i innych form mieszkalnictwa wspieranego;
- analiza możliwości wdrażania rozwiązań inspirowanych podejściem „Najpierw mieszkanie”, adekwatnie do lokalnych warunków;
- rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi i podmiotami mieszkaniowymi.

4.4. Proponowane wskaźniki

- liczba osób w kryzysie bezdomności objętych wsparciem;
- liczba osób/rodzin objętych działaniami zapobiegającymi utracie mieszkania;
- liczba osób korzystających z poradnictwa prawnego, socjalnego lub mediacji zadłużeniowej;
- liczba osób objętych pracą środowiskową/streetworkingiem – jeżeli usługa zostanie uruchomiona;
- liczba mieszkań treningowych, wspomaganych lub innych miejsc mieszkalnictwa wspieranego.

5. OBSZAR V. Aktywna integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

5.1. Uzasadnienie i zasoby lokalne.

Aktywna integracja społeczna stanowi ważny element rozwoju usług społecznych, ponieważ trwałe ograniczanie wykluczenia wymaga nie tylko świadczeń i usług pomocowych, ale również wzmocnienia samodzielności, aktywności społecznej, kompetencji, uczestnictwa w życiu wspólnoty oraz – tam, gdzie jest to możliwe – aktywności zawodowej.

Skarżysko-Kamienna dysponuje zasobami umożliwiającymi rozwój tego obszaru, w szczególności działaniami Centrum Integracji Społecznej, Centrum Usług Społecznych, Organizatorów Społeczności

Lokalnej, organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej. OSL wzmacnia wolontariat, samopomoc, działania sąsiedzkie, lokalne inicjatywy i więzi społeczne.

5.2. Luki i wyzwania.

- potrzeba stabilnego finansowania działań reintegracyjnych i środowiskowych;
- ograniczona aktywność części osób długotrwale pozostających poza rynkiem pracy i życiem społecznym;
- potrzeba większego wykorzystania potencjału NGO i podmiotów ekonomii społecznej jako realizatorów usług;
- potrzeba rozwijania wolontariatu, samopomocy i inicjatyw sąsiedzkich;
- potrzeba skutecznego kierowania mieszkańców do dostępnych usług i programów aktywizacyjnych.

5.3. Cel i kierunki działań.

Cel: rozwój usług i działań wspierających aktywną integrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wzmacnianie kapitału społecznego lokalnej wspólnoty.

- rozwój reintegracji społecznej i zawodowej realizowanej przez CIS i inne podmioty;
- rozwój działań OSL, inicjatyw sąsiedzkich, wolontariatu i samopomocy;
- wspieranie aktywności obywatelskiej mieszkańców i lokalnych liderów;
- włączanie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej w projektowanie i realizację usług społecznych;
- rozwój partnerstw międzysektorowych oraz sieci współpracy;
- działania edukacyjne, integracyjne i antydyskryminacyjne służące ograniczaniu wykluczenia społecznego.

5.4. Proponowane wskaźniki.

- liczba osób objętych reintegracją społeczną i/lub zawodową w CIS;
- liczba działań i inicjatyw OSL;

- liczba mieszkańców uczestniczących w działaniach OSL, wolontariackich, samopomocowych i sąsiedzkich;
- liczba partnerstw i wspólnych przedsięwzięć międzysektorowych;
- liczba usług lub działań realizowanych z udziałem NGO lub podmiotów ekonomii społecznej.

V. Analiza SWOT.

Poniższa analiza SWOT stanowi diagnozę uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych miasta w zakresie wdrażania Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji, wskazując kluczowe czynniki sprzyjające oraz bariery dla planowanych działań.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Funkcjonowanie CUS jako podmiotu koordynującego rozwój usług; doświadczenie w projektach UE; działające usługi opiekuńcze i środowiskowe; asystentura rodziny; CIS i OSL; współpraca z NGO; rozpoznane potrzeby mieszkańców.	Depopulacja i starzenie się mieszkańców; deficyt kadr specjalistycznych i opiekuńczych; projektowy charakter części usług; niedostateczna oferta mieszkań treningowych i wspomaganych; ograniczona integracja systemu społecznego i zdrowotnego; niewystarczająca skala profilaktyki i wczesnej interwencji.
SZANSE	ZAGROŻENIA
Fundusze europejskie i programy krajowe; Fundusz Solidarnościowy; możliwość premiowania LPDI w wybranych naborach; rozwój ekonomii społecznej; partnerstwa międzysektorowe; rozwój usług sąsiedzkich, teleopieki i nowych form wsparcia; rosnąca rola CUS jako lokalnego koordynatora.	Rosnące koszty świadczenia usług; ograniczona dostępność specjalistów; niestabilność finansowania części usług; pogłębianie się procesów starzenia i odpływu mieszkańców; wzrost potrzeb w obszarze zdrowia psychicznego i mieszkalnictwa; ryzyko przerw w usługach po zakończeniu finansowania projektowego.

VI. Cele strategiczne i operacyjne.

Poniższa tabela przedstawia cele strategiczne i przypisane im cele operacyjne, które wyznaczają kierunki działań miasta w zakresie rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji, stanowiąc podstawę do planowania i wdrażania konkretnych przedsięwzięć.

Cel strategiczny	Cele operacyjne
1. Wzmocnienie systemu wsparcia rodziny i profilaktyki wykluczenia dzieci i młodzieży.	1.1. Rozwój asystentury i poradnictwa. 1.2. Rozwój usług środowiskowych dla dzieci i rodzin. 1.3. Wczesna interwencja i przeciwdziałanie przemocy. 1.4. Współpraca z Powiatem/PCPR w zakresie pieczy zastępczej.
2. Rozwój środowiskowego systemu wsparcia osób wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu.	2.1. Usługi opiekuńcze, sąsiedzkie i asystenckie. 2.2. Opieka wytchnieniowa i wsparcie opiekunów. 2.3. Usługi wspierające funkcjonowanie w domu. 2.4. Dzielne formy wsparcia i mieszkalnictwo wspierane.
3. Rozwój środowiskowego systemu wsparcia zdrowia psychicznego.	3.1. Specjalistyczne usługi i poradnictwo. 3.2. Dzielne, samopomocowe i kryzysowe formy wsparcia. 3.3. Koordynacja usług społecznych i zdrowotnych. 3.4. Aktywizacja i przeciwdziałanie stygmatyzacji.
4. Ograniczanie bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego.	4.1. Profilaktyka utraty mieszkania. 4.2. Poradnictwo i mediacje zadłużeniowe. 4.3. Praca środowiskowa/streetworking. 4.4. Rozwój mieszkalnictwa wspieranego.
5. Rozwój aktywnej integracji społecznej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.	5.1. Reintegracja społeczna i zawodowa CIS. 5.2. OSL, wolontariat i samopomoc. 5.3. Partnerstwa z NGO/PES. 5.4. Aktywność obywatelska i działania antidyskryminacyjne.

VII. Wskaźniki monitorowania Planu.

Wskaźniki powinny być mierzalne oraz powiązane z celami. Poniższa tabela porządkuje zestaw wskaźników.

Obszar	Wskaźnik	Źródło danych
I. Rodzina	Liczba rodzin objętych asystenturą rodziny	CUS/OZPS
I. Rodzina	Liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego	CUS
I. Rodzina	Liczba dzieci i młodzieży objętych usługami profilaktycznymi/terapeutycznymi	CUS/PUS/projekty
II. Codzienne funkcjonowanie	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania	CUS/OZPS
II. Codzienne funkcjonowanie	Liczba osób korzystających z usług sąsiedzkich, asystenckich lub opieki wytechnieniowej	CUS/programy
II. Codzienne funkcjonowanie	Liczba miejsc w dziennych i mieszkaniowych formach wsparcia	CUS/UM/partnerzy
III. Zdrowie psychiczne	Liczba osób objętych wsparciem psychologicznym, kryzysowym lub SUO dla osób z zaburzeniami psychicznymi	CUS/partnerzy
III. Zdrowie psychiczne	Liczba działań edukacyjnych i integracyjnych	CUS/partnerzy
IV. Bezdomność	Liczba osób objętych wsparciem w kryzysie bezdomności	CUS/OZPS
IV. Bezdomność	Liczba osób/rodzin objętych profilaktyką utraty mieszkania	CUS/UM
V. Aktywna integracja	Liczba osób objętych reintegracją społeczną i/lub zawodową	CIS

Obszar	Wskaźnik	Źródło danych
V. Aktywna integracja	Liczba inicjatyw OSL i liczba ich uczestników	CUS/POSL
V. Aktywna integracja	Liczba partnerstw lub przedsięwzięć z NGO/PES	CUS/UM

VIII. Plan finansowania.

Realizacja Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji w mieście Skarżysko-Kamienna na lata 2026–2030 będzie finansowana z wielu źródeł, zależnie od charakteru działania, dostępności środków i decyzji budżetowych. Plan nie tworzy sam w sobie zobowiązania finansowego – konkretne wydatki będą wynikały z budżetu Gminy, Wieloletniej Prognozy Finansowej, zatwierdzonych projektów i umów o dofinansowanie.

Źródło	Możliwy zakres	Uwagi
Budżet Gminy Skarżysko-Kamienna i WPF	zadania własne, wkłady własne, utrzymanie części usług i infrastruktury	coroczne uchwały budżetowe/WPF
Projekt FESW.09.04-IZ.00-0072/24 „Centrum Usług Społecznych w Skarżysku-Kamiennej”	rozwój CUS i katalogu usług do końca okresu projektu	łączna wartość projektu wg obowiązującego WND: 9 379 050,27 zł; nie utożsamiać z budżetem całego LPDI
Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027	usługi społeczne i zdrowotne, aktywna integracja, infrastruktura społeczna i mieszkaniowa	zgodnie z aktualnymi naborami i kryteriami
Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027	projekty społeczne, dostępność, rozwój usług i kompetencji	zgodnie z naborami
Fundusz Solidarnościowy / programy resortowe	asystencja osobista, opieka wytchnieniowa, centra opiekuńczo-mieszkalne i inne aktualne programy	finansowanie zależne od corocznych edycji

Źródło	Możliwy zakres	Uwagi
PFRON	rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami	zgodnie z programami i kompetencjami realizatorów
NFZ i środki systemu ochrony zdrowia	świadczenia zdrowotne, rehabilitacja, opieka długoterminowa i zdrowie psychiczne	w zakresie kompetencji podmiotów leczniczych
Środki NGO, PES, konkursy ofert, granty i inne źródła	działania środowiskowe, integracyjne, aktywizacyjne i specjalistyczne	w zależności od źródła i partnerstwa

IX. Zasady wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji.

Za koordynowanie monitoringu realizacji planu odpowiadać będzie Centrum Usług Społecznych w Skarżysku-Kamiennej we współpracy z właściwymi komórkami Urzędu Miasta, jednostkami organizacyjnymi Gminy oraz partnerami realizującymi działania ujęte w Planie.

Monitoring będzie prowadzony co najmniej raz w roku i obejmie w szczególności: stopień realizacji działań, wartości wskaźników, dostępność i wykorzystanie usług, zmiany w potrzebach mieszkańców, wykorzystanie środków finansowych oraz identyfikację nowych luk i ryzyk.

- Ocena Zasobów Pomocy Społecznej;
- dane CUS i jednostek organizacyjnych Gminy;
- Bank Danych Lokalnych GUS i inne statystyki publiczne;
- dane z realizacji Programu Usług Społecznych, POSL i projektów;
- informacje Powiatu Skarżyskiego, PCPR, podmiotów ochrony zdrowia, edukacji i rynku pracy – w zakresie dostępnych danych;
- sprawozdania i informacje NGO oraz podmiotów ekonomii społecznej współpracujących przy realizacji Planu.

Po zakończeniu każdego roku realizacji sporządzane będzie podsumowanie monitoringu. Ewaluację śródkresową rekomenduje się przeprowadzić po zakończeniu 2028 r., natomiast ewaluację końcową – po zakończeniu okresu obowiązywania Planu, z wykorzystaniem danych za lata 2026–2030.

Plan może być aktualizowany w przypadku istotnych zmian potrzeb mieszkańców, otoczenia prawnego, dostępności finansowania, powstania nowych usług lub zmian w dokumentach strategicznych. Zmiana treści Planu powinna następować w trybie właściwym dla jego przyjęcia.

X. Konsultacje społeczne i przyjęcie Planu.

Projekt Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Miasta Skarżysko-Kamienna na lata 2026–2030 zostanie poddany konsultacjom społecznym zgodnie z obowiązującym w Gminie Regulaminem Konsultacji Społecznych. Informacja o konsultacjach, projekt dokumentu oraz sposób zgłaszania uwag zostaną podane do publicznej wiadomości zgodnie z przyjętą procedurą.

Po zakończeniu konsultacji zostanie sporządzone podsumowanie zgłoszonych uwag i sposobu ich rozpatrzenia. Następnie projekt Planu, po ewentualnym wprowadzeniu zmian, zostanie przedłożony Radzie Miasta Skarżyska-Kamiennej do przyjęcia w drodze uchwały.